

SAMOU PRAVA

Glasilo Županske zveze v Ljubljani

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu.
Letna naročnina znaša za občine Din 100.—,
za vse ostale Din 40.—.

Uredništvo in uprava se nahajata v prostorih Županske
zveze v Ljubljani, mestno načelstvo.
Rokopisi se ne vračajo. * Telefon štev. 30-22.

LETO II.

LJUBLJANA, DNE 15. JULIJA 1934.

ŠTEV. 13.—14.

VSEBINA: Dr. V. K.: Uredba o občinskih uslužbencih. — R. M.: Iz prakse o državljanstvu. — Ing. Ruch: O elektrifikaciji Dolenjske. — Iz Županske zveze. — Vprašanja in odgovori. — Razsodbe upravnega sodišča.

Dr. V. K.:

Uredba o občinskih uslužbencih

(Nadaljevanje.)*

Pogodbeno službeno razmerje lahko občina ali uslužbenec vsak čas ukine z odpovednim rokom, ki je določen v službeni pogodbi. Pragmaličnemu uslužbencu pa more občina odpovedati službo le, dokler je začasen, in sicer z enomesečnim odpovednim rokom (čl. 17. uredbe). Ko poslana slalen (čl. 18. uredbe), mu občina vobče več ne more odpovedati službe. Tak uslužbenec ostane torej v službi do svoje upokojitve, odnosno do svoje morebitne prejšnje smrti. Pač pa mu lahko pred tem prešane služba iz razlogov, navedenih v čl. 46., vendar je ta **prestanek službe** nekaj bisveno drugega kot odpoved službenega razmerja s strani občine. O tem bomo pozneje še točneje razpravljali.

Razlika med pragmaličnim in pogodbenim službenim razmerjem je tedaj v bistvu naslednja:

1. Pragmalični uslužbenci se postavljajo z **enosranksko odločbo** občine; ta odločba je izvor gospodstvene pravice občine, ki nastopa tu kot **oblastvo**.

Pogodbeni uslužbenci se sprejmejo v službo na osnovi službene **pogodbe**, ki jo sklene občina z uslužbencem. Pogodba je dvosrankski pravni posel. Občina in uslužbenec nastopata tu kot ravnopravna pogodbenika, torej kot **stranki**.

2. Službeno razmerje pragmaličnih uslužbencev do občine je **javnopravno**. Morebitne **spore** iz službenega razmerja med občino in uslužbencem rešujejo **občna upravsna oblastva**.

Službeno razmerje med občino in pogodbenimi uslužbenci sloni na **službeni pogodbi** ter je zbog tega **zasebnopravno**. Morebitni **spori** iz tega službenega razmerja spadajo torej pod presojo **rednih sodišč**.

3. **Vsa** službena razmerja, t. j. vse pravice in vse dolžnosti pragmaličnih uslužbencev proti občini, so urejena v **uredbi o občinskih uslužbencih ter v poedinih občinskih statutih**.

Službena razmerja pogodbenih uslužbencev pa so v glavnem urejena v **službeni pogodbi**, sklenjeni med občino in uslužbencem. Določila uredbe o občinskih uslužbencih ter poedini občinski statuti veljajo za pogodbene uslužbenec le, kolikor je to v uredbi, odnosno v statutih **izrecno določeno**.

4. Službeno razmerje stalnih pragmaličnih uslužbencev je **s strani občine neodpovedljivo**.

Službeno razmerje pogodbenih uslužbencev pa lahko **občina ali uslužbenec vsak čas odpove** z odpovednim rokom, določenim v službeni pogodbi.

* V prvem članku (»Samouprava« z dne 15. junija 1934, štev. 12.) beri na strani 46., v prvem stolpcu, tretji vrstvi, namesto »1914« letnico »1934«. V drugem stolpcu na isti strani stavi napis »Pogodbeni uslužbenci« namesto nad prvi nad zadnji odstavek med 12. in 13. vrsto od spodaj.

Pristojnost občinskih organov in državnih oblastev pri urejevanju službenih razmerij

Po čl. 3. uredbe o občinskih uslužbencih izdaje odločbe o službenih razmerjih vseh občinskih uslužbencev (poslavitev, imenovanje v položaje, napredovanje, upokojitev, sprejem oslavke, odpust iz službe itd.), kolikor ni s to uredbo določeno drugače, **občinski odbor**. Po uredbi in po zakonu o občinah imajo pa tudi drugi občinski organi (občinska uprava in predsednik občine) ter državna oblastva (sreski načelnik in ban) pri urejevanju službenih razmerij občinskih uslužbencev izvestne funkcije, ki jih v naslednjem kratko navajam poleg poslovanja občinskega odbora, ki so mu s poedinimi določili izrecno pridržani.*

A. Predsednik občine

1. zapriseže občinske uslužbenec (čl. 23. uredbe);
2. ima starešinsko oblast nad vsemi uslužbenci (čl. 25.);
3. določi razdelitev dela vseh uslužbencev (čl. 26.);
4. njemu je javili in opravičili izostanek od službe (čl. 36.);
5. zahteva po potrebi predložitve zdravniškega spričevala, če uslužbenec zbog obolelosti izostane (čl. 37.);
6. njemu morajo uslužbenci prijavili izpremembe v osebnih in rodbinskih razmerah (čl. 41.);
7. predsedniki vseh občin volijo iz svoje srede dva člana uprave banovinskega pokojninskega sklada (čl. 86.);
8. izreka pragmaličnim uslužbencem (poleg sreskega načelnika) kazni za nerednosli (čl. 96.5);
9. predsedniki vseh občin volijo iz svoje srede enega disciplinskega sodnika disciplinskega sodišča za občinske uslužbenec druge stopnje, ki zaseda pri banski upravi (čl. 106.);
10. postavi uslužbenca pod disciplinsko postopanje (čl. 113.);
11. izvrši v disciplinskih zadevah predhodne poizvedbe (čl. 113.);
12. ima pravico pritožbe zoper razsodbe disciplinskega sodišča prve stopnje na disciplinsko sodišče druge stopnje (čl. 124.);
13. izvrši pravomočno disciplinsko razsodbo (člen 126.);
14. sme zahtevati obnovo disciplinskega postopanja (čl. 128.);
15. odredi uslužbenčevo predhodno odstranitev od službe (čl. 135.);
16. dovoljuje odstranjenemu uslužbencu, da sme oditi iz službenega kraja (čl. 139.);

* Določila občinskih statutov po § 90. zakona o občinah radi njih raznoličnosti tu niso soupoštevana.

17. izreka pogodbenim uslužbencem kazni za nerednosti (čl. 145.; gl. tudi točko 8.) ter

18. dovoljuje uslužbencem odsotstvo do 8 dni (§ 84., t. 5. zakona o občinah).

B. Občinska uprava

1. sestavi pri popolnjevanju glavnih službenih mest izmed dospelih prošelj terno-predlog ter ga predloži banu (čl. 19. uredbe);

2. določi uradne ure (čl. 35.);

3. izda odredbe glede nadomeščanja uslužbenca, ki je na bolovanju, na odsotstva ali na letnem odmoru ter v vrstnem redu izkoriščanja letnega odmora (čl. 39.);

4. razreši občinske uslužbence službene dolžnosti (čl. 53.);

5. naroči predsedniku občine, da postavi uslužbenca pod disciplinsko postopanje (čl. 113.; gl. tudi gori pod A. t. 10.);

6. odredi uslužbenčevo predhodno odstranitev od službe (čl. 135.; gl. tudi gori pod A. t. 15.) ter

7. dovoli uslužbencem odsotstvo in odmor do 15 dni (§ 83., t. 5. zakona o občinah).

C. Občinski odbor

1. izdaja odločbe po čl. 3. uredbe;

2. sklepa o razpisu glavnih službenih mest po čl. 19. (uredba tega sicer izrecno ne predpisuje, vendar je to radi važnosti zadeve samo po sebi umevno);

3. dovoli preslop uslužbenca s pomožnega na glavno službeno mesto (čl. 22.);

4. dovoli uslužbencem odsotstvo preko 15 dni (glej gori pod B. točko 7.);

5. občinski odbor na sedežu sreskega načelstva (sreske izpostave) odredi iz svoje srede enega disciplinskega sodnika disciplinskega sodišča za občinske uslužbence prve stopnje (čl. 106.);

6. naroči predsedniku občine, da postavi uslužbenca pod disciplinsko postopanje (čl. 113.; gl. tudi gori pod B. t. 5.);

7. odredi uslužbenčevo predhodno odstranitev od službe (čl. 135.; gl. tudi gori pod B. t. 6.) ter

8. izda, izpreminja in dopolnjuje občinski statut po § 90. zakona o občinah (čl. 164.).

Č. Sreski načelnik (starešina sreske izpostave)

1. izda odločbo o prestanku službe občinskega uslužbenca (čl. 52. uredbe);

2. izreka pragmatičnim uslužbencem (poleg predsednika občine) kazni za nerednost (čl. 96.; gl. tudi gori pod A. t. 8.);

3. krije stvarne potrebe disciplinskega sodišča za občinske uslužbence prve stopnje, skrbi za opravljanje ustreznih pisarniško-manipulativnih poslov ter odredi zapisnikarja (čl. 108.);

4. odredi uslužbenčevo predhodno odstranitev od službe (čl. 135.; gl. tudi gori pod C. t. 7.) ter

5. izreka pogodbenim uslužbencem disciplinske kazni (čl. 147.).

D. Ban

1. dovoljuje občinskim uslužbencem postranske posle pridobitnega značaja (čl. 30. uredbe);

2. prizna uslužbencu, ki je postal za službo nesposoben, za pokojnino k odsluženi dobi še deset let (čl. 67.);

3. odmeri količino osebne in rodbinske pokojnine občinskih uslužbencev (čl. 78. in 93. uredbe ter § 88., odst. 5. zakona o občinah);

4. odloči, da se razdeli rodbinska pokojnina med več uživalcev (čl. 79.);

5. dovoli uživanje pokojnine v inozemstvu (čl. 83.);

6. postavi enega državnega uradnika za predsednika ter dva banovinska uradnika za člana uprave banovinskega pokojninskega sklada za občinske uslužbence (čl. 86.);

7. dovoli plačevanje prispevkov v banovinski pokojninski sklad za občinske uslužbence v obrokih (čl. 91., 160., 161. in 162.);

8. odredi ustavitve vzdrževalnine, čim prestanejo razlogi, zaradi katerih je bila priznana (čl. 105.);

9. spregleda občinskim uslužbencem manjkajočo kvalifikacijo (čl. 153.);

10. dovoli finančno šibkim občinam, da postavijo pogodbenega uslužbenca, ki bo vršil dolžnost delovodje (čl. 154.);

11. izda odločbe o prevedbi občinskih uslužbencev (čl. 155.);

12. jim izda dekrete o priznanju dobe za pokojnino (čl. 159.);

13. odobri občinske statute po § 90. zakona o občinah (čl. 164.) ter

14. izda za izvrševanje uredbe o občinskih uslužbencih potrebne podrobne odredbe (čl. 166.).

Pripominja se, da gornje naštevanje ni izčrpno, temveč da so navedeni le najvažnejši primeri, v katerih postopajo omenjeni občinski, odnosno državni organi.

R. M.:

Iz prakse o državljanstvu

1. Izguba državljanstva radi odsotnosti

Naši državljani, ki žive stalno izven ozemlja kraljevine, izgube po § 28 zak. o državljanstvu pod pogoji, navedenimi v tej zakoniti določbi, jugoslovansko državljanstvo.

Izvrševanje te določbe je zadajalo in še zadaja upravnim oblastvom, posebno pa občinam, dosti težkoč, privedlo pa je sedaj do sledeče prakse:

Če naj nastopi izguba državljanstva po § 28 vsled odsotnosti, morata biti izpolnjena dva pogoja in sicer oba obenem: 1. mora prizadeta oseba **stalno prebivati izven ozemlja kraljevine** in 2. mora biti ugotovljeno, da **po izpolnjenem 21. letu skozi 30 let ni izpolnjevala nikakršnih obveznosti proti domovini**. Ta drugi pogoj je z določbo čl. 85 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu v toliko izpopolnjen, da se sme nanašati ocena oblastva o tem, ali so izpolnjene omenjene dolžnosti, samo na dobo od 1. decembra 1918 dalje in ne tudi na čas pred tem dnem in je z njo za sedaj pogoj 30letnega neizpolnjevanja obveznosti dejansko poostren.

Pri oceni prvega pogoja je uvaževali, da je tudi bivanje na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije, ki

ni pripadlo naši kraljevini, smatrali za bivanje »izven področja kraljevine« in da tozadavnega ugovora prizadetih, da vsled stalnega bivanja n. pr. v Gornji Štajerski, v Trslu in sl. pred 1. decembrom 1918 še ne žive 30 let v tujini, ni mogoče uvaževati. Kaj pa je razumeli pod »izpolnjevanjem dolžnosti proti domovini«, se da posneli iz § 23 zakona o državljanstvu. Le-ta navaja kot državljanske dolžnosti izpolnjevanje vojaških obveznosti, potem raznih obveznosti, ki izvirajo iz kaznivih dejanj, iz davčnih in sličnih obveznosti, iz obveznosti iz državne in vojaške službe ter iz svojstva narodnega poslanca oziroma funkcionarja in uslužbenca samoupravnih teles. Dalje je treba tu vpoštovati predpis čl. 50 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu, po katerem se mora državljan, ki biva trajno v inozemstvu, usno ali pismeno javljati našemu, krajevno pristojnemu zastopstvu v inozemstvu in si po potrebi, če mu preli nevarnost, da izgubi državljanstvo vsled odsotnosti, priskrbeli od svoje banske uprave v domovini potrdilo, da ni prestal z izpolnjevanjem dolžnosti napram domovini.

Izbrisani uveljavljajo dostikrat, ko prosijo za ukinitvev izbrisa, v svoj zagovor okolnost, da so dobivali

v zadnjih 30 letih iz domovine razne listine: rojstne liste, domovnice, delavske knjižice in sl. ter da vsled tega niso prekinili zvez z domovino. Vendar te vrste zveze z domovino ne more prekiniti teka 30letnega roka za izgubo državljanstva, ker samo pridobivanje takih pripomočkov v korist onih, ki jih zahtevajo, ni istovetno z izpolnjevanjem dolžnosti proti domovini in ne more imeti njegovih dobrih posledic.

Da se sme izbris odsotne osebe izvršiti, morata biti, kakor že omenjeno, podana oba pogoja in je pri tem posebno paziti na to, da se šteje 30letna odsolnost šele od dovršenega 21. leta naprej. Vsled tega bo mogoče n. pr. letos črtati te osebe, ki so rojene najkasneje 31. XII. 1883, ker pozneje rojene, po 21. letu, še niso mogle biti 30 let stalno nastanjene v inozemstvu. Ta omejitev seveda ne velja za zakonsko ženo prizadetega, če je zakon še v polni veljavi, in za njegove zakonske malodobne otroke oziroma za malodobne nezakonske otroke; ti sledge namreč v izgubi državljanstva svojemu možu oziroma zakonskemu očetu ali nezakonski materi. Žene, katerih zakon je na zakonito določen način ločen, razvezan ali razveljavljen, ter polnoletni otroci oseb, ki izgube državljanstvo po § 28, pa morajo samostojno izpolnjevati vse pogoje za izgubo za državljanstvo, sicer ostanejo še nadalje naši pripadniki. Potemtakem je tedaj mogoče, da izgubi del rodbine, ki je stalno odsotna z našega ozemlja, naše državljanstvo, drugi del ga pa obdrži z vsemi iz tega razmerja izvirajočimi pravicami in dolžnostmi.

Izguba državljanstva vsled odsolnosti po odločbi ministrstva notranjih poslov v nekaterih primerih ne nastopa avtomatsko, kadar so podani pogoji § 28, temveč le tedaj, če se in ko se izvede postopek, predpisan v čl. 52-55 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu.

Po teh predpisih mora občina **meseca oktobra vsakega leta** pregledati knjigo svojih domovincev in iz nje izbrisati vse one, pri katerih so dani pogoji § 28 zak. o državljanstvu, **januarja vsakega leta** pa mora občina objaviti seznam oseb, ki jih je izbrisal. Seznam mora obsegati: imena (rodbinska in rojstna), starost, rojstni kraj, zadnje znano bivališče v inozemstvu ter podalke o ženi in malodobnih otrocih, ki slede možu oziroma zakonskemu očetu ali nezakonski materi v državljanstvu. Prepis objave mora predložiti občina svojemu sreskemu načelniku (sreski izpostavi), občine Ljubljana, Maribor in Celje pa upravi policije oziroma predstojništvu mestne policije. Seznane vsch izbranih oseb zbere nato banska uprava ter jih predloži ministrstvu notranjih poslov, ki jih objavi v Službenih Novinah.

Osebe, ki so na ta način izbrisane, morajo izpodbijati izbris v 15 dneh, odkar izvedo zanj; zadnji rok za to pa je konec pelega leta po izbrisu pri občini. Ta 15dnevni rok začne teči, kadar se prizadeti posebej obvesti o izbrisu, z dnem, ki sledi dnevu obvestitve, kadar se izbris objavi le v Službenih Novinah, pa šele po preteku 30 dni od dneva, s katerim je datirana številka Novin, ki vsebuje objavo, in konča 45. dan po objavi.

O priložbah odloča v prvi stopnji banska uprava, v drugi pa ministrstvo.

Če pritožba ni bila vložena ali če je bila zavrnjena, je izguba državljanstva in z njo izguba domovinstva končnoveljavna in more izbrisani znova pridobiti državljanstvo le na isti način, kakor vsak drugi nedržavljan. Le za osebe, ki so po rodu Srbi, Hrvatje in Slovenci, je predvidena v § 57 olajšava v tem smislu, da morejo do 31. X. 1938 znova pridobiti naše državljanstvo z enostavno izjavo po § 41, da žele zopet postati naši pripadniki.

Za izdajanje potrdil, da je izvestna oseba izgubila državljanstvo po § 28 zak. o državljanstvu, je po odločbi ministrstva notranjih poslov poklicana občina, ki je izvršila izbris.

2. Državljanstvo oseb, ki so bile prej italijanski pripadniki

Italijanskim pripadnikom se podeljuje naše državljanstvo, ne da bi te osebe morale dokazati, da jih je Italija izpustila iz svoje državljanске zveze, le prosilci, ki po rodu in jeziku niso Srbi, Hrvatje ali Slovenci, morajo prošnji priložiti po čl. 72 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu sestavljeno izjavo, da se odpo-vedujejo italijanskemu državljanstvu.

S pridobitvijo tujega, torej tudi našega državljanstva, izgube italijanski državljani avtomatsko svoje italijansko državljanstvo, vendar pa to ne oprošča onih, ki so italijanski vojaški obvezanci, dolžnosti napram italijanski vojski. Take osebe morajo, čim pridobe naše državljanstvo, v svojem lastnem interesu javiti italijanskim oblastvom, da so postali naši državljani, priložiti svoji vlogi dokaz o tem (original ali še bolje overjen prevod državljanске izkaznice, ki je po čl. 2 konvencije rimske konference od 6. aprila 1922 priznana kot listina, s katero se dokaže državljanstvo), in zaprositi za izbris iz italijanske vojne evidence. Ugodno rešitev takšne prošnje pa morajo pričakovati le oni, ki so že odslužili svoj rok v italijanski vojski ali so sicer n. pr. s prihodom na nabor, pri katerem so bili spoznani za nesposobne in sl., regulirali svojo vojaško dolžnost v Italiji. Dokler možki, ki so postali tuji državljani, ne dosežejo izbrisa iz italijanskih vojaških seznamov, odgovarjajo radi eventualnega neizpolnjevanja italijanskih vojnih dolžnosti in je zanje nevarno se vračati v domovino. To pa ne velja za one, ki so si pridobili tuje — tudi naše — državljanstvo z opcijo, ki je bila v redu in v pravem roku vložena; drugačno postopanje z optanti bi sicer nasprotovalo določbam čl. 81 senžermenske mirovne pogodbe, s katerimi so se države, ki so sklenile to pogodbo, obvezale, da ne bodo z ničemer ovirale izvrševanje opsijske pravice.

3. Državljanstvo maloletnih nezakonskih otrok

Nezakonski malodobni otroci so že po prej veljavnih predpisih sledili svoji nezakonski materi v državljanstvu bodisi, da je šlo za pridobitev, bodisi za izgubo državljanstva. Le oni taki otroci, ki ob omožitvi njihove nezakonske matere niso bili legitimirani (pozakonjeni), so obdržali še naprej svojo prejšnjo domovinsko pravico in z njo vred tudi prejšnje državljanstvo. V tem zadnjem oziru je prinesel zakon o državljanstvu važno novost v § 42. Po tem zakonitem določilo slede sedaj nezakonski malodobni otroci v vsakem slučaju svoji materi v državljanstvu, pa naj si mali izpremeni isto ludi z omožitvijo. Če se sedaj nezakonska mali, ki je naša pripadnica, omoži s tujim državljanom, izgube njeni malodobni nezakonski otroci naše državljanstvo, prav tako pa dobe inozemski malodobni nezakonski otroci naše državljanstvo, če poroči njihova mali našega pripadnika. To je sicer za naše občine zelo neprijetno, vendar je neizogibna posledica pravičnega načela, da dele osebe, ki jih veže tako ozka vez, kakor je med otroci in starši, v vsem isto usodo in tudi v državljanstvu, dokler je ne razveže dosežena polnoletnost otrok.

4. Državljanstvo oseb, ki so si po § 10 domovinske novele iz l. 1896 pridobile domovinstvo v občinah, ki niso pripadle naši kraljevini

Pred prevratom je služilo mnogo takih, ki so bili rojeni na našem področju in ki so bili pred vstopom v javno ali njej enako službo pristojni v naših občinah, zunaj našega sedanjega državnega ozemlja posebno na sedaj avstrijskem in italijanskem področju. Le-ti so si po § 10 domovinske novele iz l. 1896, drž. zak. št. 222 pridobili domovinstvo v občinah, v katerih jim je bil odkazan stalni uradni sedež, ter so po sklepu miru ali avtomatsko postali ali vsaj pridobili pravico oziroma možnost postati tuji, avstrijski, italijanski in drugi državljani.

Mnogi od njih so se po prevratu vrnili domov in stopili v naše javne službe. Velika večina od teh je uredila vprašanje svojega državljanstva s tem, da je ali oplirala za našo državo, ali izrecno prosila za sprejem v državljanstvo, ali pa vsaj polem, ko je stopil v veljavo novi zakon o državljanstvu, predložila dokaze po § 53 tega zakona. Nekateri pa so, meneč, da so avtomatsko postali naši državljani, opustili vsak korak in lepega dne izvedeli, da se ne priznavajo glede na določilo zadnjega odstavka § 53 za naše pripadnike.

Po večletnem oklevanju je ministrstvo notranjih poslov sedaj osvojilo liberalnejše in tudi sicer pravilnejše stališče, da se prej omenjene osebe priznajo za naše državljane po § 53, lč. 10), če so rojene na našem ozemlju, če se po pokoljenju ne morejo pozivati na nobeno drugo državljanstvo in če jim država, na katere področju so pred vstopom v našo službo služile, ne priznava svojega državljanstva. Vse druge takšne osebe v naših javnih službah, torej one, ki niso rojene na našem področju in ki niso bile po pokoljenju pristojne v kaki občini, ki je pripadla naši državi, pa morajo izrecno prositi za sprejem v naše državljanstvo, pa najsi bodo tudi ves čas od prevrata dalje v javni službi pri nas.

5. Državljanstvo otrok naših državljanov, nastanjenih v Združenih državah Severne Amerike

Večina držav se je pri sestavljanju določb o pridobivanju državljanstva oprijela načela, da slede malodobni otroci v državljanstvu svojim staršem: zakonski očetu, nezakonski materi ne glede na kraj, kjer so rojeni. Izjemo od tega so deloma uredbe Združene države severnoameriške, ki priznavajo osebam, ki so rojene na njihovem področju, svoje državljanstvo ne glede na to, čegavi državljani so starši oziroma ne glede na to, ali so isli njihovi pripadniki ali ne.

Z naše strani se smatrajo otroci naših državljanov po §§ 5—8 zak. o državljanstvu naravno za naše pripadnike z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki so zvezani z državljanstvom. Med njimi je v praksi najvažnejša vojaška obveznost, kateri se prizadeji ne more odtegniti s pozivanjem na to, da ga Združene države severnoameriške priznavajo za svojega, čeprav je ta navedba dokazana z veljavnimi listinami. Vendar je treba v vseh takih primerih postopati z največjo previdnostjo in s taktom, umeslno pa je, da se obvesli ljudi najbližje severnoameriško zastopstvo.

6. Pridržek državljanstva

Zena, ki se poroči, dobi praviloma državljanstvo, ki ga ima mož. Vendar pozna naš zakon v tem oziru dve izjemi. Prva je predvidena v § 10 za tuje državljanke, ki se omože z našimi državljani in ki bi z omožitvijo imele poslali naše pripadnice. Zanje je na tem meslu določeno, da si morejo pridržati svoje tuje državljanstvo z izjavo pred možitvijo, če to dopuščajo zakoni njene domovine. Druga izjema pa je namenjena našim državljanke, ki nameravajo poročiti tuje državljane. Tudi one si morejo z ženitno pogodbo ali s posebno izjavo, podano pred omožitvijo, še naprej pridržati naše državljanstvo.

Pridržek državljanstva mora biti podan točno v obliki, kakor jo predpisuje čl. 72 uredbe za izvrševanje zakona o državljanstvu, in sicer ali pred sreskim oziroma mestnim načelstvom in sresko izpostavo, ali pred maličarjem (župnikom, rabinom itd.), ali pred notarjem. Pridržek se mora vpisati v poročno malico in se smatra za veljavnega šele z vpisom v to malico. O njem pa se mora obvestiti tudi moževa domovna občina radi za beležbe v knjigi domovincev, umeslno pa je, da se obveslilo o pridržku pošlje tudi domovni občini žene, da je ne izbriše iz svoje evidence.

O elektrifikaciji Dolenjske

(Referat Ing. Rucha dne 18. junija v Novem mestu.)

Za povzdigo Dolenjske je vprašanje elektrifikacije sigurno eno izmed najvažnejših vprašanj in je v zvezi z rešitvijo mnogih drugih perečih vprašanj, kot na primer z oskrbo Dolenjske s potrebno pitno vodo, s povzdigo ljuškega prometa, ter s pospeševanjem obrti in industrije ter s tem združene zaposlitve večjega števila brezposelnih.

Kaj je elektrifikacija? Pod elektrifikacijo razumemo smotreno preskrbo vsega še nepreskrbljenega dela banovine z zadostno in čim cenejšo električno energijo. V tem oziru so bile sprejete kot rezultat daljše ankele v l. 1932 pri klubu elektroinženjerjev v Ljubljani sledeče resolucije:

1. Elektrifikacija je preskrba vsekega interesenta s trajno kar najcenejšo energijo v zadostni množini z najmanjšimi sredstvi in tehnično najpopolnejše.

2. Elektrifikacija se mora v vsakem pogledu izvršiti v skladu z narodnimi interesi.

3. Vodstvo elektrifikacije v Dravski banovini naj ima banovina.

Koristi elektrifikacije za deželo.

Da imajo od elektrike veliko korist poleg mest tudi podeželski kraji, o tem ni treba podrobneje razpravljati. Ne le, da je raba električne luči najenoslavnejša, marveč je električna luč tudi mnogo cenejša, kakor vsaka druga razsvetljava, n. pr. petrolej. Pri električni luči je tudi nevarnost požara mnogo manjša, kakor pri drugih razsvetljavah.

Električna sila se more s pridom uporabljati tudi v poljedelstvu za pogon raznih strojev, mlatilnic, slamo-

reznice, za žaganje drv, za pogon mlinov itd. ter se s tem ljudem in živini prihrani mnogo dela in trpljenja ter mnogo dragocenega časa.

Brez elektrifikacije podeželja je razvoj obrti in industrije nemogoč, pač pa omogoča elektrika, da se razvijejo nove industrije in obrtne stroke lam, koder so podane druge ugodne prilike in je na razpolago mnogo cenenih delovnih sil.

Razvoj ljuškega prometa je tudi v krajih, koder ni električne luči, težko mogoč, kajti tujec zahteva za svoj denar vsaj nekaj udobnosti, pred vsem pa dobro razsvetljava in dobro pitno vodo.

Kdo naj predvsem elektrificira?

Mišljenja sem, da so za izvajanje elektrifikacije pred vsem poklicani javni faktorji, to je banovina, država in občine. Nikakor nam ni treba izločati privatnih podjetij, vendar pa morajo obdržati javni faktorji pri elektrifikaciji vodilno vlogo, da ne pridemo ponovno v preveliko odvisnost tujega, nam dostikrat sovražnega kapitala.

Privatni kapital in privatna podjetja gledajo in morajo gledati tudi pri elektrifikaciji predvsem na to, da dosežejo čim več dohodkov in čim višje obresti od svojega investiranega kapitala. Vsled tega za elektrifikacijo podeželja in pasivnih krajev nimajo pravega zmisla, marveč elektrificirajo predvsem le večja mesta in kraje, od katerih se lahko pričakuje čimpreje mnogo dohodkov od prodanega toka. Poraba toka na deželi je pa zelo majhna: povprečno se porabi na deželi za vsako žarnico komaj do 10 kw ur letno. Vsled tega ni verjet-

no, da bi tuj kapital brez javne podpore ali brez velikih žrtev od krajev samih, hotel ali mogel elektrificirati pasivne kraje, ker pač ne more vlagati svojega kapitala v investicije, ki bodo ostale stalno pasivne.

Drugače je pri javnih faktorjih, pri banovini in občini, kalere ne iščejo od denarja vloženega v elektrifikacijske svrhe predvsem le večjih neposrednih dobičkov, marveč se zadovoljujejo s tem, da so dohodki od elektrarn v celoti toliko, da se pokrijejo investicijski stroški, t. j. stroški za obreslovanje in amortizacijo. Elektrificirajo tudi take podeželske kraje, od katerih vedo, da bodo ostali stalno pasivni. V ta namen pa porabijo dobičke, ki jih dosežejo v bogatejših krajih v zavesti, da je njihov namen ta, da se kraji polom elektrifikacije gospodarsko dvignejo.

Kaj je bilo na polju elektrifikacije že izvršenega?

V zavesti, da bo mogel odločilno vplivati na razvoj narodnega gospodarstva listi, ki bo imel v posesti vire električne energije, je začel že po l. 1919. bivši deželni odbor Kranjski v sporazumu z direkcijo drž. železnic na Dunaju velikopolezno akcijo za elektrifikacijo dežele Kranjske. Kljub velikemu odporu privatnega kapitala, je zgradil v l. 1915 prvo deželno elektrarno na Završnici, ki tvori še sedaj bazo Kranjskim deželnim elektrarnam za nadaljnjo uspešno elektrifikacijo.

Zal, da vsled izbruha svetovne vojske ta akcija bivšega deželnega odbora ni tako napredovala, kakor bi bilo to v interesu naših krajev, marveč je začel z uspešnim nadaljevanjem elektrifikacije šele obl. odbor ljubljanski, predvsem pa banovina. Oblastni odbor ljubljanski je sklenil v l. 1930 z državnim rudnikom v Velenju pogodbo, na podlagi katere prejemajo Kranjske deželne elektrarne v Velenju vso ono električno energijo, ki jo producira elektrarna v Velenju in je ne porabi v svoje lastne namene velenjski rudnik.

Dočim je še deželni odbor Kranjski moral gledati predvsem na to, kako bi si oskrbel za elektrifikacijo podeželja potrebnih virov električne energije, se je kot posledica pogodbe z Velenjem situacija v toliko spremenila, da banovini ni treba predvsem iskati novih virov električne energije, marveč more predvsem graditi čim več daljnovodov in lokalnih omrežij ter praktično priključiti čim več krajev na to svoje omrežje ter nuditi čim več krajem ugodnost električnega toka.

Ker se v Velenju v elektrarni drž. rudnika postavlja ravno v tem času nov turboagregat, ki bo lahko proizvajal nadaljnjih 5200 kw, poleg 2500 kw, ki jih proizvajajo dosedanja agregata banovini še nekaj let ne bo treba skrbeti za nove vire električne energije, marveč bodo zadoščale obstoječe njene elektrarne in centrala rudnika v Velenju za daljšo dobo za oskrbo celega neelektrificiranega kranjskega in štajerskega dela banovine z zadostno električno energijo.

Pri elektrifikaciji se poslužuje Dravska banovina svojih elektrarn, ki poslujejo kot njeno podjetje pod firmo **Kranjske deželne elektrarne** še od ustanovitve ob času bivšega deželnega odbora kranjskega. V posesti banovinskih elektrarn so trenutno sledeče elektrarne:

1. Hidrocentrala v Žirovnici z učinkom 2000 kw ur pri padcu 164 m in z možnostjo nakupičili v jezeru za jezom do 100.000 m³ vode. Njena celotna delazmožnost znaša okroglo 4.000.000 kw ur letno. Iz te centrale dobivajo električni tok predvsem kraji na Gorenjskem med Kranjem in Ratečami ter polom transformatorske postaje v Naklem, polom katere je zvezano omrežje Završnice s transformatorsko postajo v Črnučah in z Velenjskim omrežjem, tudi kraji med Kranjem in Domžalami ter kolodvori v Ljubljani.

2. Hidrocentrala v Zagradcu z učinkom 134 kw more oddajati letno okroglo 800.000 kw ur. To centralo je

zgradila pred leti privatna družba, ki je pa propadla in je centralo prevzel v upravo in last bivši oblastni odbor ljubljanski, da so kraji, na njo priključeni tudi nadalje dobivali iz nje potrebno električno energijo.

Na to postajo je priključenih 48 km daljnovoda 5000 V, 25 transformatorskih postaj in 20,5 km krajevnih omrežij.

V času nizkega vodnega stanja pa elektrarna v Zagradcu ne more zadostiti potrebam priključenih krajev, vsled tega je bilo treba to centralo zvezati z oslabilim banovinskim omrežjem, kar je bilo izvršeno do februarja t. l. s tem, da je bil od Črnuč do Grosupelj dograjen zvezni daljnovod, ki bo dajal ob času nizke vode Zagradcu potreben rezervni tok iz centrale v Velenju.

3. Hidrocentrala v Bohinju z učinkom 150 kw služi le lokalnim potrebam.

4. Hidrocentrala v Zireh ima kapaciteto 420 kw. Oddajati bi mogla do 2.000.000 kw ur. Oddaja jih pa le do 190.000, ker še ni zvezana z ostalim banovinskim električnim omrežjem.

5. Male kalorične centrale v Kočevju in v Cerknici, ki pa za daljno elektrifikacijo nimajo nikakega pomena.

Za preskrbo posameznih krajev služijo sledeči daljnovodi in lokalna omrežja:

Daljnovod Črnuče—Velenje z napetostjo 60.000 V, dolg 65.550 km,

daljnovodi 20.000 Voltov v dolžini 111 km,

kablovod 20.000 Voltov v dolžini 6.6 km,

daljnovod 10.000 Voltov v dolžini 125 km,

kablovod 10.000 Voltov v dolžini 7.3 km,

daljnovod 5.000 Voltov v dolžini 78 km.

Normalnih transformatorskih postaj je 200, poleg večjih postaj v Črnučah, Dodlogu in Naklem.

Dolžina vseh daljnovodov znaša 393.450 km.

Krajevnih omrežij je 350 km.

Elektrificiranih je v celoti 290 krajev.

V letu 1931 je pa znašala dolžina ledanjih daljnovodov Kranjskih deželnih elektrarn 100 km, število transformatorskih postaj 80 in dolžina razdelilnih omrežij 90—100 km.

Iz tega je razviden razmah elektrarn v zadnjih letih. Dograjenih je bilo v tem času nad 293 km daljnovoda visoke napetosti, med njimi daljnovod Črnuče—Velenje, preko 120 transformatorskih postaj in skoraj 250 km krajevnih omrežij.

Za prenos električne energije iz centrale v Velenju potreben daljnovod Črnuče—Velenje je veljal skoraj 20.000.000 Din. Ker je poraba toka, prodanega iz Velenja zelo majhna, je jasno, da od toka iz Velenja še ni bilo mogoče dobiti sredstev, zadostnih za amortizacijo tega daljnovoda, marveč so morale elektrarne kriti izdatke za amortizacijo in obreslovanje tega daljnovoda iz dohodkov, ki jih imajo od svojih elektrarn v drugih območjih. Potrebno je bilo, da se priključi na banovinsko električno omrežje tudi Ljubljana.

Po dolgotrajnih pogajanjih se je kljub hudemu odporu nekaterih krogov in interesentov posrečilo banovini skleniti z Ljubljano še dosli povoljno pogodbo za priključek Ljubljane na banovinsko električno omrežje, ki bo nudila banovinskim elektrarnam sredstva, da bo mogoče z dohodki Ljubljani prodanega toka pokrili velik del stroškov za amortizacijo in obreslovanje velenjskega daljnovoda ter bodo na ta način ostala sredstva elektrarn prosta za nove investicije in bodo mogle elektrarne s podporo banovine svojo elektrifikacijsko akcijo uspešneje nadaljevati in o dobljenem času, kakor hitro bodo to omogočale gospodarske prilike, elektrificirati še ostali neelektrificirani del banovine in Dolenjske.

(Dalje prih.)

Iz Županske zveze

Zakon o mestih. Minister notranjih zadev je predložil narodni skupščini zakon o mestih. Število mest v naši državi še ni končno določeno. Zakon o občinah dopušča še nekaterim mestom, da se izjavijo glede podreditve pod zakon o mestih, kar bo mogoče šele s sprejetjem tega zakona. Po statističnih podatkih Saveza gradova imamo v Jugoslaviji 86 mest in sicer:

Dravska banovina 4,
Savska banovina 20,
Vrbaska banovina 5,
Primorska banovina 8,
Drinska banovina 8,
Zetska banovina 10,
Dunavska banovina 15,
Moravska banovina 5,
Vardarska banovina 8,
Uprava Beograda 3.

Od 13,933,985 prebivalcev Jugoslavije odpade na mesta 1,939,235 prebivalcev ali 13-92%.

ORGANIZACIJA PODOBČIN

Kraljevska banska uprava Dravske banovine je pod štev. II. No. 6499/1 odredila sledeče glede organizacije podobčin po novem občinskem zakonu.

Organizacija občine po novem občinskem zakonu je s komasacijo občin in z občinskimi volitvami v glavnem končana. Pristopiti je treba sedaj k organizaciji podobčin. V krajih, kjer take edince že obstojajo, jih je treba spraviti v sklad z novim zakonom, kar pomeni njih popolno reorganizacijo, v krajih pa, kjer še ni, pač pa je potreba zanje, jih je nanovo ustanoviti. Stvar je postala nujna iz dveh razlogov: prvič je obstoj in delovanje podobčin po partikularnih, z novim zakonom razveljavljenih občinskih zakonih nezakonito in veljavnost njih upravnih aktov vsaj dvomljiva (ministrstvo financ na primer noče nobene od njih sklenjene zadolžitve ali odsvojitve odobriti), drugič pa zahteva likvidacija premoženja starih občin marsikje organizacijo bivših občin v samostojne upravne enote, ker se izvestni deli občinskega premoženja po svoji naravi ne morejo izročiti novi komasirani občini.

Zato odrejam, da se v onih občinah, glede katerih ni bila predlagana izprememba komasacije, preide k organizaciji podobčin po VIII. poglavju z. o. To organizacijo naj se izvede individualno in krajevnim razmeram primerno po naslednjih smernicah:

Zakon predvideva javnopravno organizirane podobčinske edince za nastopne dele današnje občine:

1. za dele, ki so imeli že po prejšnjih zakonih posebno zastopstvo;
2. za dele, ki so tvorili doslej, to je do komasacije občin po § 138. z. o., samostojno občino;
3. za dele, ki imajo skupno imovino ali ustanove in
4. za dele, ki ne spadajo pod eno gornjih točk, ki pa jim ban posebej podeli pravico do take organizacije.

K tem določbam § 111. z. o. pripominjam: »Posebni deli občine« po VII. poglavju občinskega zakona so javnopravne teritorialne edince, pravne osebe in samoupravna telesa s splošnim delokrogom, omenjenim krajevno na ozemlje »posebna dela«, stvarno pa na njegove potrebe. Z VIII. pogl. z. o. so izenačeni partikularni predpisi za vse v okviru občine zgrajene nižje samouprave s splošnim delokrogom v državi. Ker so že obstoječe take samouprave v državi silno različne, tako po obsegu kakor po namenu in delokrogu, so določila VIII. poglavja tudi s tem, da ustanovitev v njem predvidenih krajevnih organizacij ni obvezna, temveč da je dana krajem le pravica, da si jih ustanovijo. Te pravice se bodo poslužili seveda le, če imajo potrebo za tako organizacijo. Organizacije pa, ki se ustanovijo, kakor tudi one, ki že obstojajo izpred uveljavljenja novega občinskega zakona, pa se morajo ustanoviti, odnosno reorganizirati in voditi enotno po predpisih §§ 110.—120. z. o.

Ker bodo za ustanavljanje novih organizacij merodajni drugi vidiki nego za reorganizacijo obstoječih, je treba o teh govoriti posebej.

I.

Reorganizacija sedanjih podobčinskih edinic.

Predvsem bo ugotoviti, katera od obstoječih podobčinskih organizacij spada pod določbe §§ 110.—111. z. o. in katera ne. V mnogih konkretnih primerih bo ta ugotovitev radi raznolikosti v Dravski banovini obstoječih takih organizacij in njih različnih nazivov težavna.

V naprej je izločiti vse organizacije, ki ne temeljijo na pripadnosti k izvestnem teritoriju, (vasi, trgu, mestu), temveč na drugih pravnih temeljih. Sem torej ne spadajo:

a) skupna premoženja iz civilnopravne solastnine (§§ 825. do 858. o. d. z.);

b) skupna javnopravna premoženja, ki jih ne uživa vse prebivalstvo, temveč le nekateri (navadno lastniki izvestnih realitet) na osnovi posebnega pravnega naslova ali tudi občinskega prava. Sem spadajo vse one vaške, trške in meščanske imovine, kojih dohodke uživajo samo »upravičenci« (drugi

odstavek i. 2., čl. 1., dež. zak. za Kranjsko z dne 1. avgusta 1912. dež. zak., št. 49);

c) skupna zemljišča, o katerih je uvedeno agrarno postopanje v svrhu nadrobne delitve ali v svrhu ureditve užitkov in uprave;

d) skupne planine, organizirane in upravljane pod nadzorstvom komisarija za agrarne operacije;

e) razne druge, s specialnimi zakoni urejene zemljiške zajednice ali agrarne skupnosti.

Za vse te organizacije veljajo še dalje sedanji specialni, odnosno partikularni zakoni, uredbe in odredbe. Vse ostale pa je spravili čimprej v sklad s predpisi VIII. poglavja z. o.

Sreska načelstva na bivšem Kranjskem morajo izpopolniti s tukajšnjim razpisom z dne 20. avgusta 1931, II. No. 9842/3, odrejeno evidenco gospodarskih odborov z ugotovitvijo, katere teh korporacij ne spadajo pod f. b) zgoraj; to grupo bo vodili odslej posebej in jo obravnavati po §§ 110. do 120. z. o., dočim se druga grupa še vedno obravnava po zakonu o gospodarskih odborih z dne 1. avgusta 1912, in tudi volitve v odbor teh edinic se še vedno vršijo po starem občinskem volilnem redu.

Nazivi podobčinskih edinic morejo ostati stari tudi po reorganizaciji po VIII. poglavju z. o., torej taki kakor so v kraju običajni, odnosno kakor je označen lastnik skupne posesti v zemljiški knjigi (vas ali srenja, soseska, trg, mesto). Zakon s »posebnimi deli« občine ni dal obveznega naziva, temveč je hotel s tem širokim izrazom le obseči vse tovrstne korporacije v državi. Na mestu pa je, da se pri tej priliki vsaj v mejah banovine doseže neka, z upravne strani zelo potrebna enotnost nazivanja. Zato priporočam, da se v uradnem poslovanju rabijo, naslanjajoč se na večjem delu banovine dejansko uporabljene nazive, le naslednji kratki in napram občini dobro ločljivi nazivi: **vas** (odnosno **trg** ali **mesto**, kakršen je pač značaj dotične teritorialne skupnosti ...). Organa teh edinic pa sta krajevni zbor in krajevni starešina. Koš splošni naziv za te korporacije v banovini pa naj ostane »podobčina«.

Čim ste ugotovili, katere sedanje podobčinske korporacije spadajo pod VIII. poglavje z. o., izdajte o tem konkretne inštančne odločbe, ki jih dostavite upravi dotične korporacije in občini, ki naj jo v dotičnem delu tudi razglasi. Po pravnomočnosti odločbe odredite predsedniku občine, da sklice krajevni odbor (vse v volilni imenik vpisane volilce dotičnega dela). Na tem zboru se izvoli krajevni starešina po § 116. in dva volilca po § 118. z. o., s čemer je tudi premoženska uprava konstituirana. Po pravnomočnosti volitev mora občina takoj odrediti in nadzorovati predajo poslov. Glede osebe krajevnega starešine opozorite predsednika občine na pogoje § 116. z. o. Volitvam mora posvetiti zadostno pozornost predvsem zato, ker postane krajevni starešina njegov pomožni in izvršni organ v občinskih poslih za dotični del občine.

Pasus v § 118.: »Ako za upravljanja krajevine imovine po veljavnih predpisih ne obstoje posebni organi« ni tolmačiti tako, da bi imovino dotičnega dela morali še nadalje upravljati sedanji (na pr. po zakonu z dne 1. avgusta 1912 določeni) organi. Z reorganizacijo podobčin se sedanje premoženske uprave (gospodarski odbori itd.) ukinejo in na njih mesto stopijo v celoti, torej tudi glede uprave skupnega premoženja novi upravni organi.

Važno je končno, da zakon ne predvideva za podobčine nobenega posebnega upravnega aparata, nobene pisarne, nobenih uslužbenecv. Krajevni starešina izvršuje le one zborove sklepe, ki po svoji naravi zahtevajo izvršitev v kraju samem, vse ostalo je pridržano občinski upravi. Opozarjam pri tej priliki na dvojni delokrog krajevnega starešine: na lastnega, kjer je izvršilni organ krajevnega zbora in upravni organ podobčine, in na prenešenega, kjer je pomožni in izvršilni organ predsednika občine v občinskih poslih za ta del občine in v onih podobčinskih, ki jih ima opravljati občina. Delokrog krajevnega starešine je torej precej obširen, njegovo poslovanje pa omejeno na minimum, kjer ga po večini more opraviti tudi občina s svojimi organi. Tudi zapisnikarja za krajevni zbor da občina.

Ni seveda pomislekov proti temu, da opravlja krajevni starešina vse upravne posle sam in da si v gospodarsko močnih podobčinah, če potrebno, najame uslužbenca, ki pa ni javnopraven uslužbenec v smislu 6. poglavja z. o. Pač pa mora tudi v tem slučaju vse, kar spada v poslovne dolžnosti občine, iti preko nje tako, da ji je mogoče izvrševati nadzorstvo, ki ji gre nad podobčinami.

II. Ustanavljanje novih podobčinskih edinic.

Deli občine uvodoma našteji pod točkami 1.—3., imajo pravico do organiziranja javnopravne enote že po sili zakona. Odločba, ki jo izda sresko načelstvo v tej stvari, je deklarativnega značaja, je zgolj ugotovitev, ali pa pogoji § 111. z. o. v konkretnem primeru dani. Ni pa s tem že rečeno, da se morajo podobčine v vseh takih delih tudi res ustanoviti. Kjer imajo širok upraven delokrog (krajevne potrebe) in lastne finance, grozijo občinsko upravo in občinsko gospodarstvo razbiti v male dele in otežiti smotreno delovanje vseh nižjih samouprav in nadzorstva nad njimi. Zato ne kaže ustanavljanje teh edinic forsirati, temveč ga omejiti na resnično po-

trebo po dekoncentraciji občinske uprave radi velike oddaljenosti od sedeža občine ali posebnega značaja in potreb dotičnega kraja, odnosno na primere, da je imel dotični kraj kot bivša občina občinsko imovino, ki je ne namerava odstopiti komasirani veliki občini in ki ji je treba sedaj dati upravnega organa. Podobno bo treba ustanoviti tudi v onih bivših občinah (velja predvsem za ozemlje bivše Štajerske), kjer obstojajo podobčinska premoženja, ki pa jih je upravljala občina, kjer podobčina ni imela lastnih organov. »Gospodarski odbori« za upravo teh premoženj so obstojali samo na bivšem Kranjskem.

Posebni zastopstev po t. 1 uvidoma cit. člena v Dravski banovini po prejšnjih zakonih ni bilo. Sicer spadajo po tolmachenju ministrstva notranjih poslov gospodarski odbori bivše Kranjske semkaj; toda ti odbori so vsebovali že v tretji točki, kjer so bili vedno in povsod le upravni organi izvestnega premoženja.

Deli občine, ki so bili pred komasacijo samostojna občina, imajo sicer pravico do lastne podobčinske organizacije. Sodim pa, da bo v Dravski banovini, kjer so občine kljub komasaciji še vedno znatno manjše, nego v nekaterih drugih banovinah, redkokje potreba po ustanovitvi podobčine, ako ni posebnega krajevnega premoženja ali ustanove, ki služi samo kraju. Upoštevati je treba, da podobčina po novem zakonu ni gola premoženjska enota, ki upravlja sama svojo planino, gozd ali pašnik, temveč, da je politična korporacija s splošno upravnim delokrogom in finančno oblastjo, lastnim proračunom in dokladi, kar vse ulegne sicer razvoju kraja mnogo koristiti, ker omogoča (na pr. z gradnjo in upravljanjem vodovodov, kapnic in drugih občest koristnih naprav) neodvisno od često nasprotujoče občine skrbeli za interese kraja, ulegne pa mu s prekomernimi obremenitvami tudi škodovati in, kakor že zgoraj omenjeno, s preveliko razcepitvijo občinske uprave otežiti smotreno delovanje občine in preprečiti izvedbo širšega komunalnega programa. Ne sme se dopustiti, da postanejo upravne pridobitve komasacije občin iluzorne. Zato naj se sklicujejo krajevni zbori samo v onih bivših občinah, kjer je upravna dekoncentracija res na mestu, ali kjer obstoja posebna imovina, odnosno uprava, ustanova itd., ki za veliko občino nima interesa.

Pri organiziranju podobčin bo treba tudi upoštevati, da je krajevni starešina samo izvršilni in upravni organ podobčine, odločujoči organ pa krajevni zbor. Ta organ bo v številčno močnih edinicah zelo okoren in bo često manj delavno nego gibčni občinski odbor.

Glede primerov, o katerih odločenje ni pridržano banu, predložite semkaj poročilo, kje (za kateri del občine) se je organizirala, ali se namerava organizirati podobčina po 8. poglavju, iz katerih razlogov in katero ev. imovino naj prevzame v last in upravo.

Za dobo do konstituiranja krajevnih zborov opravljajo podobčinsko imovino sedanji upravni organi (gospodarski odbori). Njih proračune za leto 1934/35 pa, kolikor so bili že predloženi, bom vrnil v sklepanje po krajevnih zboreh. Enako imajo o odsvojitvah in obremenitvah podobčinskih premoženj na novo slepati krajevni zbori, ker so zadevni sklepi gospodarskih odborov iz dobe po uveljavitvi novega občinskega zakona nezakoniti. Zato je v vseh takih primerih sklicanje krajevnega zbora nujno.

Kjer je upravljala podobčinsko imovino prej občina, jo upravlja do konstituiranja krajevnega odbora in izvolitve krajevnega starešine nova občina v imenu podobčine, odnosno bivše občine. Na prvem krajevnem zboru se izvrši tudi prenos te imovine.

Kjer je imela bivša samostojna občina premoženjske objekte, ki morejo po svoji naravi služiti le interesom dotičnega ozemlja in se zato ne prenesejo v imovino nove (komasirane) občine (na pr. pašniki), upravlja nova občina te objekte v imenu in na račun podobčine, dokler se ta ne konstituira. To konstituiranje in prenos imovine od bivše občine na sedanjo podobčino bo potrebno seveda le, če ga prebivalstvo zahteva. O sporih o imovini v komasiranih občinah zakon nima posebnih določb; spadajo pa ti spori, analogno onim v razdruženih občinah po § 7. z. o., v pristojnost razsodišča, v katerega pošlje svoje zastopnike v tem primeru krajevni zbor.

Vprašanja in odgovori

59. Vprašanje: Ali se mora od 1. aprila 1934 dalje voditi popolnoma nov dnevnik za blagajno občine in za blagajno ubožnega sklada za novo občino, četudi ima občina na razpolago blagajniške dnevnike ukinjjenih občin, ki so še uporabni?

Odgovor: Nove občine, ki so se redno organizirale že po volitvah meseca oktobra 1933, morajo od 1. aprila 1934 dalje, to je z novim proračunskim letom 1934/35, voditi le po en dnevnik za blagajno občine in za blagajno ubožnega sklada, za vse doklade in izdatke pa na občinskem proračunu za leto 1934/35. Ta dnevnik mora biti nov, ker morate stare dnevnike bivših občin predložiti krajevni kontroli ob predlo-

žitvi občinskih zaključnih računov. Ako pa imate take knjige na razpolago, ki jih ni treba predložiti krajevni kontroli, potem morete tudi take knjige rabiti za blagajniške dnevnike nove občine, vendar pa le za eno računsko leto. Gč.

60. Vprašanje: Ali mora biti napeljana skozi vse liste blagajniškega dnevnika vrstica in katero oblastvo mora to izvršiti in vrstico zapečatiti?

Odgovor: Blagajniški dnevnik mora biti prešit, to je skozi vse liste mora biti napeljana vrstica. To naj napravi občina sama, ki naj potem prešito knjigo predloži pristojni davčni upravi, ki vrstico zapečati in dnevnik overovi z ozirom na število strani, oziroma listov. Gč.

61. Vprašanje: a) Kam je zaračunati take izdatke nove (združene) občine, ki se ne tičejo bivših občin, temveč le cele nove (združene) občine. N. pr. izdatki za pisarniške potrebščine, kurjavo občinske pisarne, pisarniško opremo itd.? Ali naj se v odstotkih po davčni moči razdelijo med bivše občine, ki tvorijo novo občino. Proračunskih kreditov za to dobo v navedene svrhe ni, temveč je blagajnik sam založil potreben denar, ki mu ga občina vrne v proračunskem letu 1934/35.

b) Ali pa naj se posebej sestavi zaključni račun za dobo od 25. oktobra 1933 do 31. marca 1934?

Odgovor: a) Za navedene izdatke je treba predvsem izrabiti kredite, ki so na razpolago v proračunih za leto 1933 bivših občin. Porazdeljevanje teh izdatkov v odstotkih po davčni moči med bivše občine je nemogoče, če nimate proračunskega kritja. Ker pa tega kritja nimate, vam ne preostane ničesar drugega, kakor da se v tem slučaju ravnate po razpisu ministrstva za finance z dne 20. januarja 1934, VII br. 420, ki ste ga dobili po pristojnem sreskem načelstvu. Ta razpis pravi med drugim: »Kolikor bi v proračunih predvideni dohodki za ta čas (od 1. januarja do 31. marca 1934) ne mogli kriti dohodkov za isti čas, se mora z vsemi silami skušati zmanjšati razhodke in izdajati samo v višini dejanskih dohodkov. Izjemoma se more v neodložitljivih slučajih predvideti za kritje teh razhodkov v proračunu za leto 1934/35 kakor za obvezne zasluge iz prejšnjih let.« Iz tega izvira torej, da morete in morate poskrbeti za kritje neodložitljivih izdatkov, ki ste jih imeli v dobi do 31. marca 1934, in za katere ni kritja v proračunih za leto 1933 bivših občin, v proračunu nove občine za leto 1934/35. Ker ste vi kritili te izdatke dejansko s posojilom, ki ga je dal občinski blagajnik, morate pač poskrbeti za njegovo kritje v proračunu za leto 1934/35.

b) Posebni občinski zaključni računi za dobo od 25. oktobra 1933 do 31. marca 1934 se ne sestavljajo, to pa iz enostavnega razloga, ker se zaključni računi sestavljajo za celo računsko oziroma proračunsko leto, ki pa ni začelo s 25. oktobrom 1933. — Poglejte tudi odgovor na vprašanje št. 50 v 11. številki letošnje »Samouprave«.

62. Vprašanje: Do kedaj je treba predložiti občinske zaključne račune za leto 1933 krajevni kontroli v odobritev?

Odgovor: Predvsem je treba poudariti, da tvori proračunsko leto 1933 in proračunska doba po načelu dvanajstin po proračunu za leto 1933 za januar, februar in marec 1934 eno računsko razdobje. Za to dobo se mora sestaviti le en zaključni račun, vendar tako da se ločeno sestavi račun za računsko dobo po rednem proračunu za leto 1933, ki traja od 1. januarja 1933 do 31. marca 1934 in ločeno zopet po proračunu za leto 1933 za dobo od 1. januarja do 31. avgusta 1934. Zaključni račun za računsko razdobje leto 1933/34 je treba sestaviti in obravnavati po predpisih § 102. zakona o občinah tekem septembra 1934 in ga potem predložiti krajevni kontroli pri Dravski finančni direkciji v Ljubljani.

63. Vprašanje: Glede občinske uboge P sta v sporu občina Pl in občina S. Občinska uboga P živi v občini S že 20 let, domovinsko pravico pa je imela v bivši občini D, ki se je po komasaciji razdelila tako, da je pripadlo občini Pl $\frac{2}{3}$ ozemlja bivše občine D, $\frac{1}{3}$ pa občini S. Občinska uboga P je iz onega ozemlja bivše občine D, ki je pripadel občini Pl. Občinska uboga je prejemale stalno mesečno ubožno podporo od bivše občine D do 31. decembra 1933. Občina Pl, kateri je pripadlo ono ozemlje bivše občine D, iz katerega je občinska uboga P, pa sedaj noče imenovani priznati domovinske pravice. Prosimo pojasnila, ali je imenovana pristojna v občino Pl?

Odgovor: Kakor sami izjavljate, biva občinska uboga P v občini S že 20 let. Ako je imenovana poslednjih 10 let pred dnem, ko je zadobil novi zakon o občinah obvezno moč (13. junija 1933) stalno stanovala v občini S in da je v teku treh let uživala časne pravice ter ni bila nihi v sodni preiskavi nihi pod obtožbo za dejanja, ki imajo za posledico izgubo častnih pravic, je po zadnjem odstavku § 17. v zvezi s § 142. zakona o občinah avtomatsko pridobila domovinsko pravico v občini S ter jo je slednja občina dolžna vpisati v spisek svojih članov. V tem primeru občinski odbor sploh ni pristojen, da odloča o sprejemu v članstvo (domovinsko zvezo). Edinole če občinska uboga P izjavi, da obdrži dosedanje članstvo v občini Pl in dokaže, da občina Pl na to pristaja, ostane pristojna še nadalje v občini Pl. V.

64. Vprašanje: Ko smo pokopali ubožca N, ki je bil pripadnik naše občine, smo prejeli od župnega urada v po-

ravnavo račun v znesku Din 120— kot pristojbino za župnika in cerkvenega grobokopa. Prosimo pojasnila, ali je občina dolžna poravnati župnemu uradu označene stroške?

Odgovor: Ne! Po določilu 2. odstavka § 23. zakona o zunanje pravnih razmerjih katoliške cerkve od 7. maja 1874, državni zakonik št. 50, so namreč pogrebi ubožcev štolnine prošli. Iz navedenega določila izhaja, da župni urad ni bil upravičen zahtevati pogrebne pristojbine niti za pogrebni obred niti pristojbine za cerkvenega grobokopa, kajti po še sedaj veljavnem štolninskem redu ljudi pristojbine za cerkvenega grobokopa (za izkop jame in pokop) ni treba plačati, če se pokoplje ubožna oseba.

65. Vprašanje: Prosimo pojasnila v sledeči zadevi. V A je prišel s svojo družino dne 22. marca 1922 iz bivše občine R v sedanjo občino P in biva tu nepretrgoma že 12 let. Imenovan je vojni invalid, brez imetka in ima 3 otroke. Imenovan kakor tudi njegova družina uživa častne pravice ter ni v sodni preiskavi. Ali ima sedanja občina P pravico, odkloniti imenovanemu in njegovi družini domovinsko pravico?

Odgovor: Ne! Kakor sami izjavljate, biva V A v vaši občini že 12 let nepretrgoma in uživa častne pravice ter tudi ni v sodni preiskavi. Imenovani je tedaj izpolnil vse pogoje po zadnjem odstavku § 17. zakona o občinah in je po sili zakona (avtomatsko) pridobil članstvo vaše občine ter ga je občina dolžna vpisati v spisek svojih članov, ne da bi o tem sklepal občinski odbor.

66. Vprašanje: Pri nas so združene bivše občine G, F, R, M, V in P v eno občino ter je sedež nove občine v P. Prosimo pojasnila, ali obstoji za vsako zgoraj omenjeno združeno občino posebej pristojnost, ali le za celotno združeno občino, ki ima sedež v P.

Odgovor: Z dejstvom združitve zgoraj omenjenih občin v eno občino so prenehale obstajati bivše upravne občine, vsled česar so vsi pripadniki bivših zgoraj označenih občin izgubili domovinsko pravico v omenjenih bivših občinah ter so jo pridobili v novi združeni občini P.

67. Vprašanje: Ali sme občina razpisati namesto delovodnega mesta pomožno službeno mesto ter nanj postaviti pogodbenega uslužbenca, ki bi opravljal službo občinskega delovodje?

Odgovor: Ne! Vsaka občina mora imeti delovodjo. Mesto delovodje je po čl. 7. uredbi o občinskih uslužbencih glavno službeno mesto. Na glavna službena mesta se smejo postaviti le uradniki, odnosno uradniki pripravniki, ki imajo predpisano kvalifikacijo po čl. 10., odnosno čl. 12. do 14. uredbi. Pri terno-predlogu, ki ga je stavili po čl. 19. uredbi, ima ban pravico, da izključi iz predloga enega ali več predlaganih prosilcev. Predvsem pa mora ban izključiti prosilce, ki nimajo predpisane kvalifikacije.

Za pomožna službena mesta po uredbi o občinskih uslužbencih ni predpisana posebna kvalifikacija, in sicer iz razloga, ker se postavljajo na ta mesta osebe, ki imajo značaj poduradnikov in služiteljev. Tukaj posebna (višja) šolska kvalifikacija niti ni potrebna. Radi tega ti uslužbenci nimajo potrebne splošne in strokovne izobrazbe za opravljanje poslov občinskega delovodje. Prav iz tega razloga določa § 10. osnutka občinskega statuta, ki ga je izdelala kraljevska banska uprava: »Pogodbeni pomožni uslužbenci, dnevničarji in dninarji se ne smejo sprejemati v občinsko službo na položaje občinskega delovodje ali drugih glavnih službenih mest.« Isto velja seveda tudi za pragmatične pomožne uslužbence.

Dr. K.

68. Vprašanje: Naša občina je majhna in finančno šibka ter je radi tega prosila v smislu čl. 154, odst. 3, uredbi o občinskih uslužbencih, da sme postaviti pogodbenega delovodjo. Ali naši občini ni treba predložiti občinskega statuta?

Odgovor: Po § 90. zakona o občinah ter čl. 164. uredbi o občinskih uslužbencih mora vsaka občina v okviru uredbi izdati statut, s katerim se ustanovijo in sistemizirajo mesta občinskih uslužbencev ter uredijo ostali službeni odnosi, kolikor niso urejeni s to uredbo. Tudi v primeru, da bo ban dovolil, da nastavi občina namesto pragmatičnega delovodje pogodbenega uslužbenca, ki bo vršil dolžnost delovodje, mora občina izdati statut, ker bo občina sistemizirala tudi še eno ali drugo službeno mesto in ker mora statut vsebovati določbe, ki se nanašajo tudi na pogodbeno uslužbenca.

Dr. K.

69. Vprašanje: Naša občina ima dve amortizacijski posojili. Ker ne more v sedanji krizi zmagovati dogovorjenih obrov, namerava amortizacijsko dobo podaljšati. Ali je to brez drugega dovoljeno, oziroma ali si mora tudi za to podaljšanje občina priskrbeti odobritev ministrstva za finance?

Odgovor: Po pojasnilu ministrstva za finance z dne 10. aprila 1923, VII br. 2979, more občina brez vsake druge odobritve podaljšati amortizacijsko dobo za svoja posojila pod pogojem, da se je o podaljšanju sporazumela s posojilodajalcem in če je ta nato pristal.

Gč.

70. Vprašanje: Občina J se je ob spojitvi razdelila in njeni deli so priključeni trem različnim občinam. Prosimo, po kakšnem ključu naj se ob končni likvidaciji porazdeli imovina razdeljene bivše občine J na tri nove občine?

Odgovor: Najpravišnji ključ za porazdelitev imovine je davčna osnova, to je državni neposredni davek, ki je predpisan v dotičnih delih bivše občine. Če pa bi se nove tri občine ne mogle mirno sporazumeti o porazdelitvi imovine bivše občine J, ne ostane drugega, kakor uvesti postopek po § 7. zakona o občinah, ki predvideva za take slučaje razsodišče. Sodna oziroma nadzorna oblastva nimajo v takih slučajih neposredno ničesar opraviti.

Gč.

Razsodbe upravnega sodišča

Upravno sodišče v Celju je pod št. A 32/33/8 z dne 5. aprila 1933 na tožbo občine A, zoper odločbo kr. banske uprave Dravske v Ljubljani z dne 30. decembra 1932, št. II, 20.468, glede plačevanja občinske doklade po B razsodilo tako-le:

Tožba se zavrne radi neosnovanosti.

Razlogi.

Davčna uprava v C je z odlokom od 10. oktobra 1931, št. 2028, oprostila B po § 11 zakona o davku na neoženjene osebe in o davčni oprostitvi oseb z devetimi ali več otroki neposrednega davka.

Na podlagi tega odloka je občinski odbor občine A sklepal o oprostitvi plačevanja občinske doklade v seji dne 29. julija 1932 in sklenil, da se ne oprostijo plačevanja občinske doklade.

Proti odborovemu sklepu je B vložil pritožbo na kr. bansko upravo v Ljubljani in predlagal, da se izpodbijani sklep razveljavi radi nezakonitosti.

Kr. banska uprava v Ljubljani je z odločbo od 30. decembra 1932 II. No. 20468/3 pritožbi ugodila in po § 11 zakona o davku na neoženjene osebe in davčni oprostitvi oseb z 9 ali več otroki v zvezi s § 43 zakona o banski upravi in § 30, točke 1, zakona o upravnih odborih in županijah izpodbijani sklep občinskega odbora občine B radi nezakonitosti razveljavila.

Županstvo občine B je zoper navedeno odločbo, ki mu je bila dostavljena glasom prejemnega pečata občinskega urada dne 10. januarja 1933, vložilo dne 2. februarja 1933 — torej v odprtem roku — tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navaja tožeča stranka, da toženo upravno oblastvo ni pravilno uporabilo zakona in zakonite uredbi, kajti

1. zakon o neposrednih davkih določa edinole v enem primeru (čl. 59, zadnji odstavek) izjemo, da se na državni davek ne smejo nalogati samoupravne doklade;

2. oprostitve po § 11 zakona o davčni oprostitvi oseb z 9 ali več otroki se ne nanaša na samoupravne doklade (prireze) torej tudi ne na občinske;

3. občinski proračun, v katerem niso bile izvzete doklade onih davkoplačevalcev z 9 ali več otroki, je potrdilo ministrstvo financ z rešenjem od 19. junija 1931, broj 38.838.

Pri presoji tožnih točk je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

Trditve tožeče stranke, da pozna zakon o neposrednih davkih le eno izjemo glede nalaganja samoupravnih doklad na državne neposredne davke, ne drži. Pa tudi sicer je irrelevantno, kaj vsebuje zakon o neposrednih davkih v tem pogledu spričo dejstva, da je v specialnem zakonu novejšega datuma in sicer v § 11 zakona o davku na neoženjene osebe in o davčni oprostitvi oseb z 9 ali več otroki od 15. decembra 1930 izrecno določeno, da: »oni poreski obvezniki po zakonu o neposrednim porezima, koji imaju devetero ili više zakonite dece, oslobodjajo se od plaćanja neposrednog poreza a i svih prireza, koji se na te poreze razrezaju.« Iz navedenega izvirnega besedila zakona dovolj jasno izhaja, da se oprostitve nanaša tudi na vse doklade (prireze), torej tudi na občinske.

Kar se tiče po ministrstvu potrjenega proračuna, je treba pripomniti, da tožeča stranka niti ne trdi, da bi bila v proračunu posebna postavka glede doklade na osebe, ki so po § 11 navedenega zakona oproščene državnega davka. Ne glede na to bi pa taka odobritev proračuna prizadejim ne odvzela pravice, pritožiti se proti nezakonito odmerjenim dokladam.

Iz navedenih razlogov je moralo upravno sodišče tožbo zavrniti radi neosnovanosti.

Izdajatelj: Županska zveza v Ljubljani; njen predstavnik Valentin Babnik, St. Vid pri Ljubljani.

Za uredništvo odgovarja: dr. Riko Fux v Ljubljani. Tiska tiskarna Merkur v Ljubljani (predstavnik O. Mihalek)